

(3 Hours)

[Total Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B.: 1) All questions are compulsory.

Q.1. Answer in not more than **Two** sentences

20

- a) Why Hans Morgenthau regarded International Politics (IP) as the struggle for power among Nation States?
- b) Why is the Peace of Westphalia regarded as the beginning of modern Nation States? Give two reasons.
- c) Name the Non State Actor having consultative status with the UN's ECOSOC? What are the three types of consultative status?
- d) Name two difficulties in creating the World Government by the method of Conquest.
- e) Name any two features of the North–South system of Present International Economic Order (PIEO).
- f) What is Euro Zone? Name one member state of the Euro Zone.
- g) Name two differences between International Politics (IP) and Domestic Politics (DP).
- h) What is the principal organ of the Arab League? Name one objective of the Arab League.
- i) What is the main objective of the WHO? Name any one contribution of the WHO.
- j) Name any two characteristic of an Intergovernmental Organisation (IGO).

Q.2. Write short notes on **any Four**

20

- a) International Politics & International Relations comparative study
- b) UN Peace Keeping Operation
- c) Principle of Sovereign Equality of Nation States
- d) Relationship between Regional Organisations and the UN
- e) 1267 Sanction Committee
- f) Locational Advantage of a Nation State

Q3 Answer **any Two**

12

I. The second summit meeting in Hanoi, Vietnam between the American President Donald Trump and the North Korean leader Kim- Jong –Un in February, 2019 ended without any deal. The talk failed after the two leaders disagreed over sanctions relief and denuclearisation.

- a) Identify the method of Peaceful Settlement of Disputes as reflected in the given facts. Name two features of this method.
- b) Who can approach the ICJ for Advisory opinion? Name any one Advisory opinion given by the ICJ. What is the relevance of Advisory Opinion of the ICJ?

II. In April, 2019, North Korea's leader Kim-Jung-un met the Russian President Vladimir Putin, during a summit meeting. After the failed summit meeting between him and US President Trump, the North Korean leader is trying to rally international support for a relief on UNSC sanctions that the Trump administration oppose.

- a) Which provision of the UN Charter provides the framework for the UNSC to take enforcement functions? What are the grounds for adopting enforcement functions by the UNSC?
- b) What is Veto? Is the exercise of Veto an obstacle to the efficient functioning of the UNSC? Give Reason.

III) The 19th SAARC Summit was scheduled to take place in Islamabad, Pakistan from 15th -16th November, 2016. Following the September, 2016 Uri attack, India cancelled its participation in the diplomatic conference alleging Pakistan's involvement in the terror attack. Later four more member states pulled out of the meeting resulting in an indefinite postponement of the Conference.

- a) What is the objective of SAARC? Why was SAFTA created?
- b) Name three challenges to SAARC as a Regional Organisation.

Q4 Answer **any Four**

48

- a) What is the contribution of ILO in International Labour welfare?
- b) Write a note on Diplomacy as an element of National Power. Is International Law effective as a limitation of National Power?
- c) Write a note on Enquiry as a method of Peaceful Settlement of Disputes. What is the difference between Judicial Settlement and Arbitration?
- d) Discuss Buffer state and formation of Alliances and Counter Alliance as Techniques of Balance Of Power. What is the need of the World Government?
- e) Explain the reasons for formation of Regional Organisations with examples. What is the role of UNGA on the establishment of the New Economic Order (NIEO).
- f) Discuss MNC's and its features as a Non State Actor. What are the factors responsible for the rise of Violent Non State Actors (VNSA's) in International Relations?

(मराठी भाषांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे एक ते दोन ओळीत लिहा. (२०)

- अ) हेन्स मॉर्गेन्यो यांनी अंतरराष्ट्रीय राज्यशास्त्राला (IP) राष्ट्राज्यांतील सत्तेसाठी संघर्ष का मानले?
- ब) वेस्टफेलीयाची शांती ही आधुनिक राष्ट्राज्याची सुरुवात का मानली जाते? दोन कारणे लिहा.
- क) यूनोच्या इकोसॉक बरोबर सल्लामसत करू शकणाऱ्या अराज्य घटाकचे नाव लिहा. सल्ला मसलतीचे तीन प्रकार लिहा.
- ड) प्रांत किंवा देश जिंकून जागतिक शासन निर्माण करण्यात येणारे दोन अडथळे लिहा.
- इ) उत्तर-दक्षिण वर्तमान अंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्थेची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- फ) यूरो झोन म्हणजे काय? एका सदस्य राष्ट्राचे नाव लिहा.
- ग) अंतरराष्ट्रीय राजकारण (IP) आणि देशातील राजकारण (DP) यातील दोन फरक लिहा.
- ह) अरब लीग ची मुख्य शाखा कोणती आहे? अरब लीग चे एक उद्दिष्ट लिहा.
- ई) जागतिक आरोग्य संघटनेचा मुख्य उद्देश काय आहे? WHO चे एक योगदान लिहा.
- ज) अंतरशासकीय संघटनेची (IGO) दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

२. टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

(२०)

- अ) अंतरराष्ट्रीय राज्यशास्त्र - अंतरराष्ट्रीय संबंध तुलनात्मक अभ्यास
- ब) संयुक्तराष्ट्र संघटनेचे शांतता प्रस्थापने चे कार्य.
- क) राष्ट्राज्याच्या सार्वभौम समतेचे तत्व
- ड) प्रादेशिक संघटना आणि संयुक्त राष्ट्रसंघटना परस्पर संबंध
- इ) १२६७ सॅक्शन कमीटी
- फ) राष्ट्राज्यात स्थानाचे महत्व

३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न लिहा.

(१२)

I) अमेरिकन राष्ट्राध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प आणि द. कोरीयाचे नेते किम जाँग यांच्यात हनोई व्हिएतनाम येथे फ्रेब्रुवारी २०१९ मध्ये दुसरी शिखर परिषद झाली. यात कोणताही निर्णय झाला नाही. दोन ही नेत्यात अण्वस्त्र नष्ट करण्याबाबत एकमत झाले नाही.

अ) वरील उतान्यात व्यक्त होणारी शांततामय संघर्ष निवाण्याची पद्धत ओळखा. दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

ब) अंतरराष्ट्रीय न्यायालयाकडे सल्ला घेण्यासाठी कोण जाऊ शकतो? ICJ ने दिलेला एक सल्ला लिहा ICJ च्या सल्लात्मक कार्याची उपयुक्तता लिहा.

II) एप्रिल २०१९ मध्ये उ. कोरीयाचे नेते किम जाँग आणि रशियन राष्ट्राध्यक्ष व्लादीमीर पुतीन यांच्यात शिखर परिषद झाली. अमेरिके बरोबर किम जाँग यांची झालेली शिखर परिषद अयशस्वी झाल्यामुळे उ.कोरीयाचे नेते सुरक्षा समीतीचे प्रतिबंध कमी करण्यासाठी अंतरराष्ट्रीय समर्थन मिळविण्याचा प्रयत्न करित आहेत परंतु यांस अमेरिकन राष्ट्राध्यक्ष यांचा विरोध आहे.

अ) यूनो चार्टरच्या कोणत्या तरतूदीत सुरक्षा परिषदेच्या लष्करी कारवाई विषयक कार्याची माहिती दिली आहे. सुरक्षा परिषद कोणत्या आधारावर सशस्त्र कारवाई करू शकते.

ब) व्हेटो म्हणजे काय? नकाराधीकार हा सुरक्षा परिषदेच्या कार्यातील अडथळा आहे का?

III) सार्क ची १९ वी शिखर परिषद इस्लामानाद येथे १५-१६ नोव्हेंबर २०१६ रोजी घेण्यात येणार होती. सप्टेंबर २०१६ रोजी उरी येथे झालेल्या दहशतवादी हल्यात पाकिस्तानचा हात असल्याच्या कारणावरून भारताने या परिषदेत सहभागी होण्यास नकार दिला. त्यानंतर इतर चार सदस्यांनी देखील या परिषदेत सहभागी होण्यास नकार दिला. त्यामुळे ही सार्क परिषद संपन्न होऊ शकली नाही.

अ) सार्क ची उद्दिष्टे काय आहेत? दक्षीण अशीयायी मुक्त व्यापार संघटना SAFTA काय आहे?

ब) प्रादेशिक संघटना म्हणून सार्क समोरील तीन आव्हाने लिहा.

४. खालील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा (कोणतेही चार)

(४८)

- अ) अंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेचे कामगार कल्याणातील योगदान स्पष्ट करा.
- ब) राष्ट्रीय सामर्थ्याचा घटक म्हणून राजनयाचे महत्व लिहा.
- क) “चौकशी” शांततामय संघर्ष निवारण्याची पद्धत टिप लिहा. न्यायालयीन समेट आणि लवाद यातील फरक लिहा.
- ड) सत्ता संतुलनाचे तंत्र म्हणून बफरस्टेट आणि आघाडया विरोधात प्रतिआघाडयांची उभारणी यांची चर्चा करा. जागतीक शासनाची गरज काय आहे?
- इ) प्रादेशिक संघटना स्थापन होण्याची कारणे उदाहरणा सह स्पष्ट करा. नवीन अंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्था स्थापन करण्यात UNGA ची भूमिका काय आहे.
- फ) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची वैशिष्ट्ये चर्चा करा. अंतरराष्ट्रीय संबधात हिंसक अराज्य घटक निर्माण होण्यास कोणते घटक जबाबदार आहेत.